

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ковтуненко Ю.В., к.е.н., доцент,
Оркуш Ю.І.

Одеський національний політехнічний університет

Однією з найважливіших функцій реалізації гнучкого регулювання і прогнозування господарських процесів є внутрішній контроль за формуванням витрат, головна мета якого полягає в постійному інформаційному забезпеченні контролю за раціональністю функціонування всієї господарської системи щодо виконання зобов'язань виробництва і реалізації продукції, виявлення і мобілізації поточних внутрішньовиробничих резервів.

Завдяки правильно організованому контролю можливо завчасно виявити недоліки і порушення та сприяти їх своєчасному усуненню.

Питаннями внутрішнього контролю витрат займалися такі вчені: М.Т. Білуха, С.М. Петренко, Ф.Ф. Бутинець, В.В. Сопко, В.О. Шевчук, Є.В. Калюга, Л.В. Нападовська, М.Г. Чумаченко та інші.

Система внутрішнього контролю – це передумова ефективного розвитку будь-якого підприємства. Невід'ємною і постійно діючою функцією системи управління є контроль витрат. У процесі здійснення контролю можливо усунути недоліки та порушення, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства, оцінити його платоспроможність, попередити відхилення від норм чинних нормативно-правових актів, установчих документів та облікової політики.

Ефективне управління витратами на різних рівнях забезпечується використанням методичного єдності, який передбачає єдині вимоги до інформаційного забезпечення, планування, обліку, аналізу витрат на підприємстві.

Це забезпечує система фінансового менеджменту, яка з'єднує всі ці елементи в єдиному методологічному та методичному просторі і виступає як комплексне, системне дослідження витрат на підприємстві [1].

Мета внутрішнього контролю витрат на підприємстві – це:

- встановлення достовірності первинних даних бухгалтерського обліку щодо фактичного обліку витрат;
- перевірка повноти та своєчасності відображення первинних даних з обліку витрат;
- перевірка правильності ведення обліку витрат відповідно до діючих законодавчих та нормативних актів, облікової політики господарюючого суб'єкта;
- перевірка достовірності відображення витрат у звітності господарюючого суб'єкта.

Для здійснення внутрішнього контролю необхідно розробити певну стратегію перевірки з метою усунення повторних перевірок, а також для мінімізації витрат часу та високої якості роботи [2-3].

Завдяки дотримання принципу технологічного поділу на етапи, можливо досягти цілісності системи контролю.

Умовою, що забезпечує цілісність системи контролю, є дотримання принципу технологічного поділу контролю на етапи: попередній, поточний (оперативний) та заключний.

Види внутрішнього контролю за часом здійснення на підприємстві представлені у табл. 1.

Під час проведення контролю рекомендується застосовувати сукупність фінансових, економічних, організаційних, оперативно-технічних і фактичних способів і прийомів з перевірки витрат підприємства. Необхідно використовувати спеціально розроблені робочі документи (тести внутрішнього контролю облікового процесу витрат, аналітичні тести

перевірки правильності відображення витрат у статтях калькуляції виробничої собівартості) для документального оформлення результатів проведення контролю витрат [4].

Таблиця 1 – Види внутрішнього контролю за часом здійснення

Вид контролювання	Зміст контролювання
Попередній контроль	Виконується до початку дій по реалізації планів. Він охоплює перевірку планів на внутрішню несуперечність, реалістичність, контроль ресурсів (кадрових, матеріальних, фінансових). Функціями попереднього контролю є: складання кошторисів накладних витрат підрозділів; закріплення відповідальних за їх дотримання; розробка прогресивних норм матеріалів і трудових витрат; визначення оптимального розміру витрат
Поточний (оперативний) контроль	Проводять безпосередньо під час виконання планових завдань. Він спрямований на поточне регулювання роботи з виконання планів витрат. Проміжний контроль може бути різним за своєю конкретною метою і, відповідно до цього, різним за частотою контрольних операцій. Він повністю охоплює поточний і періодичний види контролю, а також може мати форму разового контролю.
Заключний контроль	Здійснюється наприкінці планового періоду. В його межах дається оцінка ступеня виконання запланованих показників витрат у цілому. Заключний контроль дозволяє визначити напрями економії ресурсів. Крім того, він є важливим з психологічного погляду і може свідомо використовуватися як засіб спонукання працівників, задіяних у виконанні планових завдань

Для досягнення найвищої ефективності внутрішнього контролю на підприємстві можна сформулювати наступні завдання:

- оцінювати систему бухгалтерського обліку та контролю на підприємстві;
- порівнювати фактичні показники діяльності підприємства з плановими;
- розробити організаційні регламенти;
- узагальнити та використати результати внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень.

Контроль витрат покликаний забезпечити управлінський апарат підприємства інформацією, необхідної для управління і контролю за діяльністю організації і допомагає управлінському апарату у виконанні його функцій.

Організація внутрішнього контролю може бути класифікована за такими ознаками:

- напрямками внутрішнього контролю,
- видами діяльності,
- господарськими операціями,
- часом здійснення контрольних дій,
- рівнем контролюваності.

Організація роботи служби внутрішнього контролю включає положення посадових інструкцій, стандарти, графіки, регламенти робочого дня. Їх можна класифікувати за такими ознаками:

- обов'язковість використання,
- сфера використання,
- конкретизація,
- розповсюдження на елементи організаційної структури [5].

Найвищої ефективності контролю за процесами виробництва можливо досягти у випадку його органічної єдності з системами обліку та управління. Своєчасно проведений контроль дозволить виявити основні причини відхилення від нормативних показників, передбачити можливість подальшого фінансового стану суб'єкта господарювання.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Бутинець Ф.Ф. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2012. – № 1 (22). – С. 11-18.
2. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2014. – Вип. 2(44). – С.202–207.
3. Масленніков Є.І. Теоретичні аспекти системи внутрішньогосподарського контролю інноваційної діяльності промислового підприємства / Є.І. Масленніков, М.С. Яценко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 4 (20). – С. 198-202. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>.
4. Сопко В.В. Контроль витрат як фактор економічної безпеки підприємства / В.В Сопко, О.М. Ромашко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/9451/1/336-339.pdf>.
5. Балан А.С. Теоретические аспекты системы внутреннего контроля / А.С. Балан, С.В. Филиппова, Т.Н. Погребная // Науч. вест. / Одес. гос. экон. ун-т. – 2009. – С. 58-65.